

NOI DATE, NOI INTERPRETĂRI PRIVIND MĂNĂSTIRILE DIN ZONA LIPOVĂȚULUI

Viorel Țibuleac

Cuvinte cheie: sat Corbu, mănăstirea Corbu, valea Lipovățului, dealul Orgoiești, dealul Făgădău, moșia Deleni, târgul Vaslui.

Key words: Corbu village, Corbu monastery, Lipovăț valley, Orgoiești hill, Făgădău hill, estate Deleni, fair Vaslui.

Abstract: *New data, new interpretations concerning the monasteries from the area of Lipovăț*

This study, as part of an extensive research referring to the princely detour of Vaslui fair, endorses an interesting space from an archaeological, social, political and ecclesiastical point of view which, unfortunately, is less known. The basis of the documentary evidence of the manor disappeared in this area along with the history, with the Greek monks who owned Lipovăț monastery until the secularisation and, obviously, its archive. The information on Lipovăț is prevalent in many previous meritorious works, in uric documents of the neighbouring villages, with tangential references to the title, in the unfairly dissipated archaeological testimonies, in the many and incomprehensible well hidden local traditions.

Prezentul studiu, parte a unei cercetări mai ample referitoare la ocolul domnesc al târgului Vaslui, vizează un spațiu interesant din punct de vedere arheologic, socio-politic și eclesiastic dar, din păcate, puțin cunoscut. Baza documentară a moșiei a dispărut din zonă odată cu istoria, odată cu călugării greci care, până la secularizare, stăpâneau mănăstirea Lipovăț și, evident, arhiva acesteia. Informațiile despre Lipovăț sunt răspândite în multe lucrări merituose anterioare, în documente-urice ale satelor învecinate cu titlul de referiri tangențiale, în nedrept de risipitele mărturii arheologice, în multele și de neînțeles de bine ascunsele tradiții locale. Din aceste „cioburi” de informații, urmând exemplul dascălului, fie-i veșnică amintirea, COSTACHE BURAGA: „... iară noi migălind, am tot strâns floricele smerite și le-am potrivit într-un smoc...”¹, cu respect desăvârșit pentru adevărul istoric dovedit arheologic sau documentar, am încadrat în rigoarea hărții și timpului istoric al Moldovei o schiță geografică și istorică coerentă a acestui areal din fostul ținut (județ) Vaslui. Asocierea (rar întâlnită) a demersurilor unui cercetător științific cu cele ale unui cercetaș militar, a făcut posibilă sesizarea unor aspecte importante pentru înțelegerea realității:

- schimbarea denumirilor multor forme de relief și ale multor detalii de planimetrie din zonă a condus la confuzii în înțelegerea puținelor documente rămase;

¹ Costache Buraga, *Dănuiri dăneștene*, p. 16
<http://www.cimec.ro> / <http://www.muzeuvaslui.ro>

- existența unor greșeli de redactare sau traducere a unor documente medievale au generat, la rândul lor, multe confuzii pentru cercetătorii necunoscătorii direcți ai zonei;

- în zona Lipovățului au existat, la un moment istoric, două situri monastice: mănăstirea Sf. Gheorghe succesoare a dispunerii geografice și patrimoniului mănăstirii Uspenia (denumită și Corbu) și o altă mănăstire al cărui hram nu-l cunoaștem dispusă în partea de vest a actualului sat CORBU, sincronie și diacronie generatoare, la rândul lor, a altor confuzii;

1. REPERELE GEOGRAFICE ALE MOȘIEI LIPOVĂȚ

Folosim în subtitlu acest termen oarecum pretențios, deoarece în documentele medievale termenul de „hotar” putea desemna, funcție de context, suprafața sau granițele unei moșii. Pentru exemplificare prezentăm câteva citate din diferite documente de danie:

- „Iar hotarul acelor sate să le fie hotar lor cu toate hotarele vechi, din toate părțile, pe unde din veac au folosit...”²

- „... Datuiam dumisale, și l-am miluit cu o parte de loc din hotarul târgului nostru Vasluiului să fie hotar satului dumisale Tătărașilor...”³

- „Iar hotarul acelu sat pe vechiul hotar pe unde din vechi au umblat...”⁴

- „... iar hotarul acelor locuri de ocină ... să fie hotar dinspre toate părțile după acele vechi hotare, pe care au apucat din veac...”⁵

În dezvoltarea subiectului nostru termenul de hotar va desemna exclusiv limitele, granițele. Nu am găsit în documentele studiate „capul sau cheutoarea”⁶ moșiei, ca urmare, vom porni prezentarea hotarului (în mod aleatoriu) din colțul de nord al moșiei: runcul din vârful dealului Timoftei. Din runc hotarul coboară spre sud-est pe creasta dealului Timoftei, trece peste drumul mare (Vaslui-Bârlad) până în partea de sud a Vlamnicului de Deleni; de aici spre nord până la râul Bârlad apoi spre est pe malul acestuia pînă la gura pîrului Secuilor (colțul de est al moșiei); de aici spre nord-vest, peste, drumul mare la „stâlpul Oprei”, de la stâlp spre sud-vest la vârful dealului Osoiu apoi peste drumul Lipovăț-Deleni pe deasupra Bilavăi (valea Ghilahoiiului), respectiv dealurile Ghera și Făgădău până în vârful dealului Orgoieștilor (colțul de sud al moșiei) apoi spre nord-vest pe la est Vlamnicul de Suceveni, până în runcul de pe dealul Coama Porcului, la drumul Poștelor. Acest drum al Poștelor (al turcilor, al puștilor, al lui Ștefan Vodă, al Bogdanei) era o cale de rocadă pentru drumul Vaslui-Bârlad de pe valea Bârladului, folosită în perioade de inundații sau invazii dușmane. Pornea de la gura Smilei, urma valea acesteia până la Bogdănița, trecea peste dealul Racovei, cum am arătat, prin fundătura văii Lipovățului (Chițocului) ajungea în valea Racovei pe care o traversa pe la podul Harapului

² Petronel Zahariuc, Silviu Valeriu, *Ștefan cel Mare la cinci secole de la moartea sa*, p. 177.

³ Gheorghe Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. XV, p. 93.

⁴ Iacov Antonovici, *Istoria comunei Bogdana*, p. 34.

⁵ Gheorghe Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. XV, p. 73.

⁶ Henri H. Stahl, *Contribuții la studiul satelor devălmase românești*, p. 123.

(probabil fost al lui Bogdan) din zona Pușcașilor; ajungea apoi la drumul mare în apropiere de Podul Înalt. În locul unde drumul Poștelor traversa dealul Coama Porcului (colțul vestic al moșiei Lipovățului) se reuneau hotarele a cinci moșii: Lipovăț, Suceveni, Bogdana, Vaslui, Bahnari. De aici hotarul Lipovățului se orienta spre nord-est, cobora în gura văii lui Spanache, traversa pârâul Lipovățului și urca la runcul de pe dealul Timoftei. Deoarece, așa cum am arătat, documente interne ale moșiei Lipovăț din care să rezulte hotarele sale nu s-au găsit, am căutat și aflat în documentele moșiilor învecinate puncte de reper și porțiuni de hotar cu care am înscris pe hartă perimetrul prezentat anterior. Demonstrăm veridicitatea rezultatului demersului nostru prezentând în continuare (poate în exces) citate din actele amintite: „... deacelea peste luncă în gios până la Vlamnic, în capul poienii lui Rântunici cea din gios, acolo stîlp, deacelea pen Vlamnic spre apus peste drumul cel mare, acolo stîlp, iar deacelea la deal prin hotarul călugărilor, acolo stîlp, deacelea pe deal în sus la movila lui Vodă și deacelea iar în sus până în drumul lui Toader și acolo stîlpu și deacelea pe drum prin dumbravă, pînă în prihodiște...”⁷

- drumul Făgețelului (prihodiștea n. ns.) prin Dumbravă în gios, din semne în semne, până la drumul lui Toader, pe deal în gios (pînă la) movila Domnească (a lui Vodă n. ns.) și tot dealul în gios până la hotarul Hirșovenilor (Hăoșeștilor n. ns.) ...”⁸

- „...apa Bârladului în gios până în gios de gura pârâului ce se numește al Săcuilor și apoi peste Bârlad, iar din malul Bârladului la movila săpată și de acolo peste luncă și peste drum (drumul mare de la pct. 5 n. ns.)⁹

- „... puțin mai puțin de stîlpul Oprei, apoi la vârful dealului ce se numește Osoiu ... apoi intră în pădure și apoi dealul prin pădure și peste drumul ce vine de la Deleni la Lipovăț ... pe deasupra Bilavăi (dealul Ghera și dealul Făgădău n. ns.) tocmai la vârful dealul Orgoieștilor și apucă iarăși dealul în pădure la Runcu (runc: porțiune de pădure defrișată n. ns.) ...”¹⁰

- conform unei mărturii hotarnice din 1750 05 aug¹¹, moșia Deleni se învecina cu Lipovățul din zarea dealului Lipovăț până la poiana Șchiopului¹²

- „... rugul dealului pi dincolo de Vlamnic (de Suceveni), erasene (de asemenea n. ns.) a Ghigulesei până la fund și se lovește cu a sfinți tale (egumenul de Lipovăț n. ns.), iar pe dincolo este a me și se lovește cu a sfinții tale (egumenul mănăstirii Lipovăț n. ns.), este a me și se lovește în rugul dealului cu a sfinții tale în cap după cum scrie hotarnica, după cum fugi apa, a sfinției tale merge pe la drumul puștilor¹³ (rugul dealului, cum fuge aoa = creasta topografică n. ns.);

⁷ Gheorghe Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. XV, p. 99-100.

⁸ D. R. H., A, Moldova, vol. XXIII, p. 134.

⁹ D. I. R., veacul XV, A, Moldova, p. 167.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ Dorinel Ichim, Biserici de lemn din Eparhia Hușilor, p.123.

¹² Iacov Antonocici, Istoria comunei Bogdana, p.121.

¹³ *Ibidem*, p.25.

- ... și de aici am trecut pusti apă Bogdăniî dinspre răsărit și am măsurat din hotarul Negrileştilor în sus ... iarăși trei funii ... și merge hliza la dial până în drumul cel mare unde se hotărăște cu Sucevenii.¹⁴

- ... și merge hliza la deal (est n. ns.) până în drumul cel mare unde se hotărăște cu Sucevenii...¹⁵

- „... până în prihodiște (cărare, trecere aflată în runcul din drumul Timoftei n. ns.). Și de acolia pe prihodiște peste valea Lipovățului (!), la dial prin Codru, până în zarea dealului în drumul Bogdăniî...”¹⁶

- „.....începându-se hotarul acelei bucăți de pământ (mănăstirea Corbu 1635 n. ns.) din matca văei Lipovățului (!) din sus (nord), la deal spre răsărit (astfel de indicație putea desemna direcțiile: N-E, E, S-E n. ns.) și din gura văei lui Spanache până la drumul Făgețelului (drumul ce pornea din valea Lipovățului, de la râpa lui Alecuț, peste runc, în valea Timofteiului n. ns.)”¹⁷

2. POZIȚIA GEOGRAFICĂ A SATULUI LIPOVĂȚ ÎN DIFERITE PERIOADE ISTORICE. PRECIZĂRI PRIVIND DENUMIRILE UNOR FORME DE RELIEF ȘI ALE UNOR DETALII DE PLANIMETRIE

A. DATE ARHEOLOGICE

În zona vetrei actuale a satului s-au descoperit urme de locuire din Hallstatt, secolele IV, XI-XII, XVIII (!). În zona denumită „Coadă Iazului” aflată la aproximativ 1,5 km est de sat s-au descoperit urme de locuire din secolele I, II, V, VI, VII, VIII-XVII (!) precum și urmele unui cimitir din perioada secolelor XVI-XVII (!).¹⁸

Subliniem faptul că perioada finală a existenței cimitirului semnalat și a urmelor de locuire de la Coadă Iazului (secolul XVII) precede apariția vetrei satului pe un loc în care se află și în prezent (secolul XVIII). Dintr-o lucrare a dr. Dorinel Ichim, referitor la biserica de lemn din Lipovăț, aflăm că: „în forma actuală, biserica din Lipovăț poartă însă amprenta unor importante modificări, provenite desigur din secolul al XVIII-lea ...”¹⁹.

B. DATE DOCUMENTARE

În uricul târgului Vaslui de la 1491 direcția drumului Deleni-Lipovăț diferă unghiular de direcția drumului actual având aceeași destinație. Drumul actual trece prin obârșia, prin mijlocul văii Bilavei, cel din uric, la enumerarea reperelor hotarnice *precede*, se află mai la est față de valea amintită: „... și apoi drumul prin pădure și

¹⁴ *Ibidem*, p.220.

¹⁵ Iacov Antonovici, *Istoria comunei Bogdana*, p 220.

¹⁶ Iacov Antonovici, *op. cit.*, p. 221.

¹⁷ *D. R. H.*, A, Moldova, vol. XXIII, p. 134.

¹⁸ Ghenuță Coman, *Repertoriul Arheologic al județului Vaslui*, p. 163.

¹⁹ Dorinel Ichim, *Biserici de lemn din Eparchia Husilor*, p. 123.
<http://www.cimnec.ro> / <http://www.muzeuvaslui.ro>

peste drumul ce duce de la Deleni la Lipovăț ... și apoi iarăși apucă dealul prin pădure pe deasupra Bilavăi ...”²⁰

Documente hotarnice ale moșiei Tătărași-Bahnari din secolele XVII-XVIII (17 mai 1691, 15 iunie 1693, decembrie 1726, 17 iunie 1768)²¹ desemnează drept valea Lipovățului valea imediat succesivă spre sud față de dealul Racova-Timoftei. Ispisocul lui Vasile Lupu din septembrie 1635²² poziționa, de asemeni, valea Lipovățului la poalele dealului Timoftei. Cele mai sus prezentate se concentrează în câteva concluzii:

a) Vatra Lipovățului s-a situat până la sfârșitul secolului al XVII-lea în zona denumită „Coada Iazului”. La sfârșitul secolului al XVII-lea începutul secolului al XVIII-lea, poate la dorința conducerii mănăstirii Sfântul Gheorghe de a avea satul alături, mult mai probabil pentru a se îndepărta de drumul mare – aflat la nici un kilometru spre est și a se adăposti de frecvențele și devastatoarele manevre în zonă ale turcilor, tătarilor și polonezilor, vatra satului s-a mutat pe pantele sudice ale dealului numit în prezent dealul Mănăstirii. În acea perioadă de război necurmat multe sate de pe valea Bârladului „s-au tras spre codru”, între Vaslui și Bârlad golindu-se valea de localități.

b) Numai dispunerea la locul numit „Coada Iazului” putea justifica acordarea numelui de Lipovăț pârâului care se va numi mai târziu pârâul Chițoc.

c) Mutarea satului a fost însoțită, în mod natural, de mutarea cimitirului și a bisericii aferente, manevră care putea fi însoțită de modificările în structura bisericii semnalate de dr. Dorinel Ichim.

C. PRECIZĂRI PRIVIND DENUMIREA UNOR REPERE GEOGRAFICE

Așa cum arătam la început, multe din toponimele amintite în documentele medievale s-au schimbat sau au fost uitate, împiedicând înțelegerea multor informații. Runcul de pe dealul Timoftei se numește dealul Paiului. Botul de deal aflat la est de dealul Racovei se numește Viile Paiului. Valea dintre dealul Timoftei și dealul Viile Paiului se numește valea Timoftei. Pârâul Lipovăț se numește pârâul Chițoc, după numele satului nou apărut, denumirea valea lui Spanache a fost uitată. Drumul lui Toader enumerat ca reper în toate hotarnicele Bahnarilor (vecinii Lipovățului) este, fără îndoială, drumul care pornește din gura Lipovățului trecând dealul Timoftei spre Vaslui sau spre moara satului de pe râul Bîrlad.²³ Zona indicată documentar „... pre hotarul călugărilor...”²⁴ reprezintă o parte a danieli lui Barnovschi vodă către mănăstirea Lipovăț la 1628 „poiana din Timoftei”²⁵ teren luat din moșia Bahnari (cu aproximație actuală zonă împădurită de pe dealul Timoftei).

²⁰ Gheorghe Ghibănescu, *op.cit.*, vol. XV, p. 29.

²¹ *Ibidem*, p. 99-100.

²² *D.R.H.*, A, Moldova, vol. XXIII, p. 134.

²³ *D.I.R.*, p. 366-367.

²⁴ Gheorghe Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. XV, p. 108-109.

²⁵ *Ibidem*, p. 68.

3. MÎNĂSTIRI, SCHITURI, CTITORI ȘI DANII

Informația inițială asupra problematicii abordate rezultă din coroborarea datelor din actul emis de Miron Barnovschi vodă la 30 iulie 1628²⁶ cu cel emis de Moise Movilă vodă la 5 august 1631,²⁷ în primele zile ale celei de-a doua domnii și constituie baza concentrării informațiilor din alte surse.

La data emiterii actului amintit Miron Barnovschi vodă închina mănăstirii Sfântul Ghorghe-Zografu de la Sfântul Munte „o biserică din târgul Vasluiului”, care acea biserică „o a fost întocmit și o au făcut pe ea mănăstire *niște oameni* din Vaslui Cioban sâ n Pîntea și Onil și Mihail”. Primii doi ctitori sunt enumerați drept „oameni buni”, martori alături de șoltuzul Nicoară și cei 12 pângari din Vaslui la data de 12 mai 1611 și respectiv 20 mai 1611, la vânzarea unor ocini din Prigorceni.²⁸ Nu este vorba de „boieri ai noștri” nici de „slugi domnești” nici de „cupeți” ci de „unii oameni”. Cei trei făceau parte din acei „oameni săraci” sau „siromahi”, locuitori ai târgurilor care practicau negoțuri ocazionale cu mărfuri valorând de la câteva zeci până la zeci de mii de ducați, fără a avea statutul, organizarea și privilegiile negustorilor. Unor astfel de oameni domnitori ca Ștefan cel Mare le acordau înlesniri vamale, domnitori munteni ca Basarab cel Tânăr sau Vlad Călugărul le apărau drepturile față de orașele din Transilvania. De la șase astfel de oameni săraci Ștefan cel Mare cumpăra la 28 mai 1470²⁹ o vie la Cotnari în valoare totală de 564 de zloți (valoarea câtorva sate). Concluzionăm aici că cei trei vasluieni erau capabili economic să ridice o mănăstire. Sfârșitul secolului al XVI-lea și începutul secolului al XVII-lea a marcat, pe plan politic, înlocuirea domnilor din defuncta dinastie maramureșeană cu domni ridicați de boieri, cu acceptul turcilor, din rândurile lor (17 schimbări de domn între 1608 și 1634). Această situație a creat posibilitatea ca deținătorii de diferite ranguri ai capitalului funciar și, în mod tradițional, ai potențialului ctitoricesc (altfel spus, oastea țării), să fie înlocuiți, în caz, de deținătorii capitalului financiar. Pentru aceștia din urmă actul de ctitorire ar fi reprezentat, în afara indiscutabilului act de pietate, afirmarea poziției economice și sociale. Mănăstirea ridicată de Cioban, Onil și Mihail avea hramul „Adormirea prea sfintei de Dumnezeu și, după data de 30 septembrie 1629 (data ultimei danii atestate documentar) „s-a stricat”. Nu știm dacă au fost factorii geo-climaterici sau economici vinovați de stricare, știm însă că zona Vasluiului a fost permanent lovită de oști și războaie. În anul 1615 are loc un atac al oștilor polone. Profitând de (sau determinând) răscoala boierilor împotriva lui Tomșa, Ecaterina, văduva lui Ieremia, pătrunde în țară cu oștile ginerilor săi Wisniowiecky și Korecky, pentru ridicarea pe tronul Moldovei a fiului său Bogdan (Miron Costin). Un document publicat de Iacov Antonovici (în consonanță cu lucrarea lui Ilie Corfus – Documente referitoare la Istoria României culese din documente poloneze, p. XIV) arată că este vorba de Alexandrel, care, împreună cu Samuel Korecky, atacă Floreștii și Fereștii de la gura Racovei. Ștefan Tomșa înfrânt în bătălia de la Tăutești se

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ *Ibidem*, p. 72.

²⁸ *Ibidem*, p. 65.

²⁹ *Ibidem*, p. 7.

refugiază în Muntenia lui Radu Vodă de unde trimitea frecvent detașamente de hărțuire care ajungeau până la Bârlad și Vaslui. Cu prilejul, probabil, a respingerii unui astfel de detașament are loc atacul semnalat de Iacov Antonovici, a oștilor lui Samuel Korecky și Alexandru vodă (?) asupra mănăstirii Florești și a satului Ferești de la gura Racovei. Un alt atac polon a avut loc în anul 1626. Respingând ofensiva pe front larg, a tătarilor nemulțumiți de încălcarea tratatului de la Hotin din 1622 oștile polone ajung și la Vaslui. În 1646 episcopul catolic Marco Bandini, în Codex-ul întocmit cu prilejul inspectării bisericilor catolice din Moldova amintește distrugerea bisericii catolice din Vaslui de către polonezii catolici, fapt petrecut cu douăzeci de ani înaintea vizitei sale.³⁰ Nu este un ortodox argument istoric dar considerăm că, este puțin probabil ca Lipovățul, aflat la 6-7 km de zonele atestate documentar, zone supuse atacurilor să fi rămas în afara interesului prădătorilor. Ar fi un al treilea factor care să fi condus la „stricarea” mănăstirii Uspenia, eventual și la dispariția sau scăpătarea primilor ctitori și astfel a apărut nevoia unui alt ctitor. S-a găsit în persoana marelui vornic al Țării de Sus, Lupu Coci, boier bogat și influent, unul din cei mai mari intriganți cunoscuți în istoria Moldovei. A contribuit decisiv la mazilirea lui Moise Movilă la prima domnie în 1630. A condus răscoala boierilor din aprilie 1631 împotriva lui Alexandru vodă Iliăș. A refuzat domnia riscantă oferită de boieri după abdicarea acestuia și a contribuit activ la mazilirea lui Miron Barnovschi din iunie 1631. Scapă cu abilitate de încercarea lui Moise Movilă, venind la a doua domnie, de a-l captura printr-un „comando amiabil de boieri” condus de vornicul Cehan al Țării de Jos și fuge la turci deghizat în negustor. Aflând de la domnul muntean adevărata valoare a blâniei Lupului acesta dorea, probabil să-i aplice tratamentul radical cu frânghie și lemn tare recomandat de vlădica Teodosie al Ungro-Vlahiei în cazul boierilor trădători: „... Boierul care va unelti împotriva domnului și a țării, să-l spânzure și să-i facă spânzurătorile cu un cot mai înalte decât ale unor oameni proști”³¹. Cu toate acestea, cu toate că Moise vodă știa că „cinstitul și credinciosul” boier fugăr „îndată ce au mârșu ... la Țarigrad îmbla după domnie”, dând dovadă de un comportament singular în istoria Moldovei, la câteva zile de la venirea în țară întărește daniile primite de mănăstirea acestuia. Mai mult, familia vornicului Lupu rămasă în țară, se va bucura de protecția și bunăvoința domnitorului. Reținem din actul lui Moise vodă amintit: „... care acea sfântă mănăstire ... și o au închinat la sfântul munte Athos, să fie metoh la Zografu ... din avere ce a avut mănăstirea cea veche, unde a fost hramul Adormirei Prea Sfintei de Dumnezeu Născătoare ... și iau pus hram Sf. Gheorghe ... și alte moșii a mănăstirii Corbu și niște loc de vie și cu livezi și cu poene de fânaș și cu țarină de arătură, care acel loc iaste pe pârăul Lipovățului, unde mai înainte se numea mănăstirea Corbu, cu loc de heleșteu....”. Rezultă din actul sus amintit că rezidirea și închinarea noii mănăstiri de la Lipovăț s-a făcut între 30 septembrie 1629 și luna iunie 1631, dată la care ctitorul a fost angrenat în lupta dublă pentru supraviețuire fizică și pentru obținerea tronului Moldovei. Referitor la denumirea mănăstirii Uspenia de la Lipovăț, pentru a lămuri confuziile (mai ales cele legate de o viitoare mănăstire ce va fi ridicată în zonă tot de Vasile Lupu) facem o precizare. O mănăstire putea fi, în

³⁰ Marco Bandini, *Codex*, Editura Presa Bună, Iași, 2006, p. 100.

³¹ *Cronicari munteni*, Editura Tineretului, 1961, p. 79.
<http://www.cimec.ro/> <http://www.muzeuvaslui.ro>

comunicarea uzuală, denumită după hram: Trei Ierarhi, Sfântul Sava, după ctitor: mănăstirea Aron vodă, mănăstirea Barnovschi, după locul de dispunere: mănăstirea Putna, Bistrița, mănăstirea Corbu. În comunicarea curentă dealul din sudul pâraului Corbu a devenit dealul Mănăstirii, mănăstirea s-a numit Corbu, pe pâraul Corbu amintit mai apare, cum arătam, o nouă mănăstire și să încerce un istoric necunosător al zonei să le deslușească doar din documente!

Până în anul 1635 din Lipovăț: Sfântul Gheorghe numită și Zografi mai târziu, în afara „averii” amintite mai primise ca danii următoarele proprietăți:

1. De la Miron Barnovschi Movilă vodă: moară în apa Vasluietului, grădină la fântâna Raiei, loc de prisacă la obârșia Bustei, poiană de fânaș în Timoftei

2. O vie cu livadă și cramă în fața (la sud de) Vasluiului.³²

Ulterior mănăstirea va mai primi alte danii ce vor fi subiectul unei alte lucrări în viitor după ce au generat îndelungate dispute patrimoniale în trecut. Subliniem și faptul că poziționarea mănăstirii pe pâraul Lipovățului nu se referă la „cetatea monahală”ci la poziționarea moșiei față de un curs de apă conform uzanței vremii.

Vornicul Lupu Coci ajuns cu mila Domului și mare nevoială la Stambul „Io Vasile voievod domn Țării Moldovei” s-a dovedit un nenorocos războinic dar un aspru legiuitor, un priceput gospodar, un mare om de cultură, un pios și harnic ctitor. Considerând, probabil, că mica ctitorie a vornicului Lupu de la Lipovăț nu se ridică la mărimea voievodului Vasile, la anul 1635 poruncește la ridicarea unei „mănăstioare,” un schit, altfel spus la distanță de aproximativ 1,5 km spre nord de prima.

Din 1635 ne parvin două documente: o scrisoare a domnului către logofătul al doilea Racoviță Cehan³³ și al doilea, un act de danie către o mănăstire din Lipovăț³⁴ din care aflăm următoarele date. Domnitorul dorea să ridice în hotarul mănăstirii Sfântul Gheorghe o nouă mănăstire în locul numit „la Corbu”. Dania către noua ctitorie reprezenta partea de nord a moșiei Lipovăț, la data daniei aflată în administrarea târgului Vaslui, dovadă fiind participarea târgoveților la „socotirea” locului. Se stabilea pregătirea materialelor necesare până la venirea iernii, în primăvara următoare! (1636), urmând începerea lucrului. Primul document justifică datarea celui de-al doilea în 1635 (datat mai larg în culegerea de documente), al doilea document certifică zidirea celei de-a doua mănăstiri pe moșia Lipovățului. Un act din 1668 relevă faptul că, până atunci³⁵ noua mănăstire de la Corbu trecuse în stăpânirea mănăstirii Sfântul Gheorghe, iar un alt document, din 1725 semnalează transformarea celei din urmă în metoc al mănăstirii Dobrovăț.³⁶

Subiectul nu este, încă nici pe departe epuizat dar, munca viitoare necesită calificare susținută de mijloace și analize mult mai complexe. Mă refer la verificarea conductelor de apă, mormintelor de la Corbu, a pietrelor prelucrate găsite în temelia de piatră a bisericii de lemn din Lipovăț și în curțile locuitorilor din Corbu și multe altele.

³² Gheorghe Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. XV, p. 68.

³³ *Ibidem*, p. 75.

³⁴ D. R. H., A., Moldova, vol. XXIII, p. 78.

³⁵ Gheorghe Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. XV, p. 96.

³⁶ *Ibidem*, p. 133.